

La Theorica artis notariae, de V.Gibert / Solé i Cot, Sebastià

Dins Destacat, General, Racó bibliòfil el 4 desembre 2017

La *Theorica artis notariae*, de V.Gibert,
traduïda al castellà per E. de Tapia i anotada per F.M.Falguera.

La Universitat Autònoma de Barcelona ha digitalitzat i posat en el seu prestigiós [Dipòsit Digital de Documents \(DDD\)](#) a la lliure disposició dels internautes la darrera edició del tractat notarial de Vicenç Gibert, obra publicada en llatí l'any 1775, publicada en traducció castellana el 1828 i el 1844, i tornada a publicar, amb anotacions i una addició sobre la prescripció de Fèlix M. Falguera, el 1875. De les quatre edicions, n'hi ha tres (1772, 1828 i 1875) que han estat digitalitzades –les dues primeres per Google Books; la darrera, com hem dit, per la UAB– i que són de lliure accés a la Xarxa.

Potser el darrer gran tractat notarial català –gran per l'amplitud, claredat i perfecció, tot i que és una obra destinada, com diu el mateix Gibert al pròleg i a la introducció de l'obra, als que s'iniciaven en l'art de notaria – anterior a la revolució liberal i a la codificació, que van modificar en alguns aspectes l'exercici de l'art de notaria¹, és el de Vicenç Gibert, *Theorica artis notarie*, publicat en llatí –com tots els tractats notarials escrits fins aleshores, si més no a Catalunya– el 1775, quan el llatí començava a anar de baixa a Europa substituït per les llengües vulgars que tenien tot el suport dels monarques corresponents. És per això que, l'any 1828, va aparèixer una traducció de l'obra de Gibert al castellà, a càrrec d'Eugenio de Tapia, liberal exiliat a París, jurista, escriptor prolífic que va conrear tota mena de gèneres literaris, traductor, i que tenia experiència en la redacció d'obres jurídiques.

El tractat notarial de Gibert anava destinat, segons diu en el pròleg, als que s'iniciaven en l'art de la notaria, i explica, com és propi d'aquesta mena d'obres, quins negocis jurídics podien autoritzar els notaris a Catalunya i com els havien d'escripturar. En el moment d'escriure i de publicar l'obra, l'art i la professió notarials, a Catalunya, havien sofert algunes envestides del poder Rei: el Rei nomenava els notaris *ad libitum*, havia posat obstacles a la redacció d'escriptures en llatí, i havia obligat a la redacció íntegra de les escriptures en els llibres; però, en gairebé tota la resta de coses, la pràctica de l'art de notaria continuava com abans de la Nova Planta.

Cerca

Cerca al blog...

Presentació

Aquesta publicació periòdica del Servei de Biblioteques de la Universitat Autònoma de Barcelona va ser creada com a un instrument per a donar a conèixer les biblioteques de la UAB, els seus fons i els serveis que s'hi ofereixen. Els números de la primera etapa (1991-2012) són disponibles a ddd.uab.cat

ISSN 2013-7796

Números

2014, Núm. 42, Gen-Abril
2014, Núm. 43, Maig-Agost
2014, Núm. 44, Setembre-Desembre
2015, Núm. 45, Gener-Abril
2015, Núm. 46, Maig-Agost
2015, Núm. 47, Setembre-Desembre
2016, Núm.48, Gen-Abril
2016, Núm.49, Maig-Agost
2016, Núm.50, Setembre-Desembre
2017, Núm.51, Gener-Abril
2017, Núm.52, Maig-Agost
2017, Núm.53, Setembre-Desembre

En canvi, el notari Falguera (Mataró, 1811 – Barcelona, 1897) va viure de ple els canvis de la revolució liberal en l'art de notaria, els quals, principalment, es van produir a partir de 1861 amb la promulgació de la Reial Instrucció per a la Redacció d'Instruments Públics Subjectes a Registre, de la Llei Orgànica Notarial i dels posteriors reglaments que la van desenvolupar i sovint modificar, de decisions judicials, de disposicions administratives – principalment de la Direcció General dels Registres i del Notariat– i de les actuacions dels diferents col·legis notarians, i del Codi Civil de 1889. Tot això va alterar, sovint subrepticiament i fins i tot il·legalment, la pràctica notarial secular a Catalunya i fins i tot el mateix dret civil, coses contra les quals els notaris i els advocats catalans van aixecar la seva veu (van escriure llibres i articles, van interposar recursos, van fer presentar interpel·lacions parlamentàries, van organitzar congressos...). En general, i en les coses concretes, diríem que no se'n van sortir –aquest seria el balanç provisional que faríem–, però van aconseguir una cosa molt important: que el Codi Civil respectés en tota la seva integritat –fins i tot, els drets supletoris– el dret civil català –mal anomenat “foral”–, encara que el Codi, per la seva relativa perfecció en relació al dret anterior, pel seu prestigi, per la seva difusió i facilitat de coneixement i d'estudi en relació al dret català, va ser una porta més d'entrada indeguda del dret espanyol a Catalunya que va continuar i accentuar el procés d'erosió del dret català que s'havia iniciat amb el Decret de Nova Planta.

L'inquiet i infatigable notari Falguera viu de ple els esmentats canvis imposats, legalment i il·legalment, en el dret català i en l'art de notaria, i s'hi oposa amb els mitjans de què disposa, que són el Col·legi de Notaris de Barcelona –en el qual forma part de la Junta Directiva durant 26 anys, dels quals 18 com a Degà–, la revista *La Notaría*, els articles i llibres que publica –com el que avui comentem–, les càtedres de notaria i d'altres, associacions i comissions diverses de les que va formar part ben activa ², etc.. Al s.XIX, el segle a través del qual discorre tota la vida d'en Falguera, Espanya i el que queda del seu antic imperi són el mercat captiu d'allò que es fabrica a Catalunya i una oportunitat gairebé segura de prosperar per als que hi emigren, cosa que frena les ànsies d'alliberament del domini espanyol; cap constitució espanyola no reconeix les comunitats històriques, ans al contrari, la divisió provincial les ha esquarterades expressament; queden només, amb un cert vigor, dos signes d'identitat col·lectiva: la llengua i el dret. Pel que fa a la llengua, els intel·lectuals accepten o si més no empren el castellà com a llengua exclusiva de la ciència, l'alta cultura, la política, l'ensenyament..., i en Falguera, que ha exercit diversos càrrecs en les administracions militar i civil de l'Estat a Catalunya, no n'és cap excepció: tot ho escriu en castellà, sense explicitar-ne cap reserva. El segon signe d'identitat és el dret, i aquí, en Falguera, com altres notaris i advocats catalans del seu temps, s'hi aboca: ell ha estat, com el seu pare, escrivà principal de guerra i, com a tals, han tingut estretes i bones relacions amb els capitans generals; ha estat fiscal del jutjat de Capitanía, auditor de guerra..., ha escrit obres de dret militar; com a notari, és funcionari de l'Estat, ha arribat a ser degà del Col·legi de Barcelona, ha tingut diversos encàrrecs de l'Estat...; només escriu en castellà, se sent espanyol... i no comprèn com els tres poders de l'Estat menystenen el dret català, un dret que, per a ell, és tant o més espanyol que el dret general espanyol amb el qual pretenen substituir-lo: ningú no el superarà en el seu activisme en favor del dret català legalment vigent però no sempre a la pràctica aplicat.

És en aquest marc que en Falguera anota i publica la traducció castellana del tractat de Gibert, anotacions que tenen l'interès d'explicar conceptes i aspectes de l'art de notaria, de senyalar les diferències entre el dret i la pràctica notarians de Catalunya i de Castella, d'indicar els canvis introduïts pels mitjans que hem explicat més amunt en l'art de notaria i de distingir els que són legals i regulars dels que són il·legals i o irregulars. Un dels canvis és el nom dels professionals de l'art: a Catalunya, com a Itàlia i a Occitània, s'havien dit sempre notaris, mentre que a Castella, es deien *escribanos*: per això, la primera traducció de la *Theorica artis notariae* de Gibert porta el subtítol de *manual de escribanos*, subtítol que desapareix a l'edició de 1875 anotada per Falguera perquè la llei orgànica notarial de 1862 ha optat pel nom de ‘notaris’ per designar la professió i l'art, sigui pel notable prestigi que els notaris catalans tenien entre els juristes i polítics espanyols –els notaris de l'antiga Corona catalano-aragonesa tenien més preparació

tècnica; els de les poblacions importants estaven organitzats en col·legis que tenien àmplies facultats en l'accés, la regulació i el control de la professió; tenien un gran prestigi social i participaven en el govern dels municipis, coses que no tenien o no feien els *escribanos* a la Corona de Castella-, sigui perquè a França -l'omnipresent model de la legislació espanyola- també es deien 'notaris', sigui perquè la llei de 1862 va separar radicalment l'exercici de la fe pública judicial de l'extra-judicial, tot reservant als professionals d'aquesta darrera la denominació d'*escribanos*, sigui per tot plegat...

Segons Joan Marsal, estudiós de l'obra de Falguera, l'edició de 1785 del tractat notarial de Gibert

no només assenyala els errors soferts pel traductor, sinó també els de l'original llatí, reproduïts en la traducció. Les anotacions de Falguera van més enllà d'actualitzar el text de Gibert i de fer referència a la recent legislació i jurisprudència. A més, matisa afirmacions, aclareix allò que considera confús, corregeix errors de Gibert i completa el text [...] [tot fent] una remissió general als autors de Dret romà. ³

[...] sovint, la dimensió de les notes les converteix en un segon tractat [...]. ⁴

Les notes de Falguera, bon coneixedor del dret català -del principal i del supletori- i de la teoria i pràctica notarial anterior a les reformes posteriors a 1861 -ha estat considerat la principal autoritat espanyola del s.XIX en matèria de dret notarial ⁵, i una figura clau en el manteniment i transformació del dret civil de Catalunya al llarg del segle XIX ⁶-, són una joia. És això, doncs, el que justifica la digitalització d'aquesta edició de l'obra que ha dut a terme la nostra Universitat.

LES TRES EDICIONS DEL TRACTAT NOTARIAL DE GIBERT

GIBERT, Vicentius (1772). Theorica artis notariae, quan Vincentius Gibert notarius publicus de numero de Barcinonae offert publicaee utilitati.- Barcelona. Recuperat de <http://bit.ly/2hwLYW0>

GIBERT, Vicente (1828 i 1844). Teórica del arte de notaría o manual de escribanos, escrito en latín por don Vicente Gibert, escribano de número de Barcelona, y traducido al castellano por don Eugenio de Tápia, abogado de los Reales Consejos y de la Real Audiencia de Cataluña, autor del Manual de Práctica Forense y de otras obras de jurisprudencia.- Barcelona. Recuperat de <http://bit.ly/2jxosw5>

GIBERT, Vicente (1875). Teórica del arte de notaría, escrita en latín por D. Vicente Gibert, notario de número de Barcelona; y traducida al castellano por D. Eugenio de Tápia, oidor honorario de la Real Audiencia de Valladolid, individuo de la Dirección General de Estudios, autor del Febrero Novísimo y de otras obras de jurisprudencia. Tercera Edición, ilustrada con notas del catedrático de la Escuela Superior de Notaría de la Universidad de Barcelona y Decano del Colegio Notarial del mismo territorio Dr. D. Félix María Falguera, y adicionada con un Tratado de Laudemios del antiguo Colegio de Barcelona y un Compendio de la Prescripción Catalana por el Sr. Falguera precedido todo de un prólogo por D. Manuel Rimont. Barcelona: Manuel Sauri y Eudaldo Puig (ed.). Recuperat de <http://ddd.uab.cat/record/169332?ln=ca>

BIBLIOGRAFIA

BERMEJO CASTRILLO, Manuel Ángel, s.v. Falguera i Puiguriquer, Félix María de (1811-1897). dins Diccionario de catedráticos españoles de Derecho (1847-1943). Recuperat

de

<http://bit.ly/2zOhjeM>

Darrera consulta 12-8-2017. Darrera actualització de la veu 11-12-2014. Conté bibliografia d'interès.

CATASÚS, Aleix. *Els Falguera*. Recuperat de

<http://bit.ly/2inbjJ4>

Darrera consulta 15-9-2017.

EGEA FERNANDEZ, Joan, MARSAL GUILLAMET, Joan. L'aportació dels notaris a la ciència jurídica catalana (segles IX a XIX), dins J.M. SANS I TRAVÉ (1994) (coord.), *Actes del I Congrés d'Història del notariat català, Barcelona*, pp.277-320.

ELÍAS Y DE MOLINS, Antonio (1889). Diccionario biográfico y bibliográfico de escritores y artistas catalanes del siglo XIX, *Barcelona*, tom 1, s.v. "Falguera (D. Félix María)".

MARSAL GUILLAMET, Joan (1994). *Fèlix M. Falguera segons «La Notaría»*, dins J.M. SANS I TRAVÉ (coord.), *Actes del I Congrés d'Història del notariat català, Barcelona*, pp.389-435.

MARSAL GUILLAMET, Joan, *Falguera Puiguriquer, Félix Maria*, en M. STOLLEIS (ed.) (2001). *Juristen: ein biographisches Lexikon; von der Antike bis zum 20. Jahrhundert*, 2ª edición, Munich, Beck, p. 205.

MARSAL GUILLAMET, Joan. (2001) *Falguera Puiguriquer, Félix Mari*, en R. DOMINGO (ED.), *Juristas universales. III. Juristas del siglo XIX: De Savigny a Kelsen*, Madrid, Barcelona, Marcial Pons, vol.III pp. 249-253. Conté nombroses referències d'obres d'aquest jurista i dels autors que se n'han ocupat.

MAS SOLENCH, J.M.; PELÁEZ, M.J.; s.v. *Falguera de Puiguriquer Vern de Riera, Fèlix Maria*, dins M.J. PELÁEZ (ed.) (2005), *Diccionario crítico de juristas españoles, portugueses y latinoamericanos (hispánicos, brasileños, quebequenses y restantes francófonos)*, vol.I, Zaragoza, Barcelona, pp.308-309.

TOMÀS I VIDAL, Margalida, s.v., dins P. MOLES, E. DURAN, J. MASSOT. (2012) *Diccionari biogràfic de l'Acadèmia de Bones Lletres*, Barcelona

SANS I TRAVÉ, Josep Maria (coord.) (1994). *Actes del I Congrés d'Història del Notariat Català* : Barcelona, 11, 12 i 13 de novembre de 1993. *Barcelona* : Fundació Noguera. Lleida : Pagès.

SCHOLZ, J.M. (1990). *El notariado catalán y la transformación del campo jurídico en el siglo XIX*, en C. Petit (coord.), *Derecho privado y revolución burguesa*, Madrid: Marcial Pons, 209-270.

SOLÉ I COT, Sebastià (2003). *Més sobre la llengua dels documents notariais*. *Revista de llengua i dret*, (40), 0291-302.

Viquipèdia. L'enciclopèdia lliure, s.v. *Eugenio de Tapia García*. Recuperat de <http://bit.ly/2jwkKmu>

Darrera consulta 7-10-2017.

Wikipedia. La enciclopedia libre, s.v. *Eugenio de Tapia García*. Recuperat de <http://bit.ly/2A24C32>

Darrera revisió 1-8-2017. Darrera consulta 7-10-2017.

Sebastià Solé i Cot

[Àrea d'Història del Dret i de les Institucions](#)

Departament de Dret Públic i de Ciències Històricojurídiques

1. Egea & Marsal (1994),p.293 [↗](#)
2. L'Institut Agrícola Català de Sant Isidre, l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació, l'Acadèmia de Bones Lletres, l'Acadèmia de Ciències, la Societat Econòmica d'amics del País... (vegeu, p.ex., J.Marsal (1994), pp.395-396; M.Tomàs (2012), s.v. Falguera i Puiguriquer, Fèlix Maria...). [↗](#)
3. J.Marsal (1994), pp.405-406. Marsal acompanya cadascuna d'aquestes afirmacions d'una nota de referència als paràgrafs de l'edició del Gibert que les justifiquen. [↗](#)
4. J.Marsal (1994), p.406 n.83, afirmació de la que en posa 12 exemples [↗](#)
5. M.A.Bermejo Castrillo (2014). [↗](#)
6. J.Marsal (1994), pp.389 i 394. [↗](#)

Deixa un comentari

Comentari

Nom *

Correu electrònic *

Lloc web

Si us plau, demostra que no ets un robot *

quatre × = setze

[Envia un comentari](#)

Biblioteca Informacions is licensed under a [Creative Commons Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 3.0 No adaptada](#) (CC BY-NC-ND 3.0) .

Galeria de favorits

Tradueix la pàgina

This blog is part of **Blogs de la UAB** and is powered by **WordPress MU**
If you would like to create a new blog [click here](#) and become a part of the UAB community of blogs!

Developed by **Oficina Autònoma Interactiva Docent**

© 2008 **Universitat Autònoma de Barcelona** - All rights reserved

Protected by Akismet | Blog with WordPress

[Entra](#)